

DUNÁNTÚLI HARANGSZÓ

„Ma, ha az ő szavát halljátok, ne keményítsétek meg a szíveteket.”

2009. november

- Zsid 3, 7-8 -

A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület lapja

Kerekes Csaba (ev. lelkész, Uraiújfalu)

A hónap igéje: Mert ha hisszük, hogy Jézus meghalt és feltámadt, az is bizonyos, hogy Isten az elhunytakat is előhossa Jézus által, vele együtt. (1Thessz 4,14)

Hüvösödnek a hajnalok, és őszt végén a tél közeledtével olykor sűrű köd telepszik a tájra. Az átmenet is oly gyors. Egy héttel korábban még melegrekordot mértünk, a következő héten pedig a hideg próbálta szervezetünket. A hegyek „pipálnak”, az út alig látható a sűrű köd miatt. Néha csak lépésben tudok haladni az autóval. Különösnek és haszontalannak véljük ezt a homályt, amely elbizonytalanít.

Igaz ez a gondolkodásunkra is. Gyakran sűrű homályban tapogatózunk. Nem valami ismerethiányra gondolok, hiszen sokszor a rengeteg információ árvízként hömpölyög át rajtunk több kárt okozva, mint hasznot. Mégis milyen sokan szeretnénk megtudni, megérteni, merre induljunk, mert szeretnénk kiegyensúlyozottá válni, de valahogy nem megy... Ki tudja, miért? És haladok tovább az úton, még akkor is, ha nem látok előre, csak egy pár métert, ha mindent még sűrű homály főd, ha nem látom, hová tart az út. A köd pedig csak sűrűsödik, egyre csak sűrűsödik... Leszem az égboltot, várom a csodát, hogy szálljon fel. Honnan szűrődne be egy kevéske fény?

Kedves Olvasó! Nem így vagyunk-e mi is a halállal kapcsolatban? Most, amikor a temetőket járjuk, vagy megállunk szerettünk koporsója mellett. Vajon nem éreztük-e ezt a homályt, a bizonytalanságot, a félelmet, a céltalanságot, ami az életet, illetve a halált illeti? Felsőhájtunk, és talán szavak nélkül vagy éppen az őszinteség kitörésével szeretnénk elúzni a sötétséget, a homályt.

Gyermekkorom egyik ködszurkáló próbálkozása jut eszembe. Felső tagozatos iskolás lehettem, amikor több hétre kórházba kerültem. Gyötört a sok fájdalmas orvosi beavatkozás, na meg a magány, hiszen oda felnőttem, így a szülőket sem engedték be. Mélyen lesújtott, és kiszolgáltatottnak éreztem magam. Félelmet és homályt éreztem. Bizonytalanságot. Akkor gondolkodtam először azon, mi van, ha meghalok. Féltem a haláltól! Nem tudtam, miért történik ez

velem, és egyáltalán meddig tart? Ki értette kétségeimet? Ki tudott rajtam segíteni? Látszólag senki. Ültem az ágyon, a gondolataim próbálták áthatolni a sötétet. El akartam úzni a ködöt, a homályt „pozitív” gondolatokkal, de nem ment. Sőt egyre sötétebb lett minden. „Egyedül” feküdtem a kórteremben, noha mellettem voltak sokan mások.

Egy éjjel azonban a nagy csendet megtörte egy kis zaj. Megnyílt az ajtó, és gyorsan odaosont valaki hozzám. Apám volt. Nem szólt egy szót sem, csak ült mellettem, fogta a kezem, és a homlokomat simogatta. Majd mikor észrevette, hogy egy nővér érkezik, ahogyan jött, úgy távozott... Megnyugodtam. Örültem. Meggyógyultam.

Ez a jelenet mélyen belém ivódott, több évtized után is erőt ad. Tudom azt, ahogyan a beteg kétségbeesett gyermeknek csak egy apa tud segíteni, úgy rajtunk, a halálfélelem sötétségében csak a mennyei Atya tud fényt gyújtani szívünkben. Ő az, aki Fiára mutat, akiben valódi fény van! Aki legyőzte nem a homályt, hanem az abszolút sötétséget. Ő nem maradt a sötétségben, hanem legyőzte azt, és győzelmének igazolása, hogy harmadnap feltámadott a halálból.

Erdély egyik cseppkőbarlangjában élttem át, mi az abszolút sötétség, amikor az idegenvezető egy fél percre lekapcsolta a világítást. Semmit sem lehetett látni. Ott volt az abszolút sötétség. **A halál a Biblia szerint ilyen abszolút sötétség! De Jézusnak van igazi Fénye!** Lázár feltámasztása példa arra, hogy Jézusban ott van a Fény!

Amikor Lázár meghalt, akkor kialudt minden: az álmok, a remények, az élet maga. Azonban amikor Jézus Lázár halálával kapcsolatosan azt mondja, hogy csak alszik, akkor itt arról beszél, hogy ez az állapot, a teljes sötétség állapota visszafordítható, mert a teljes sötétségben Jézusnál fény van.

Lázár a sír mélyéből, az abszolút sötétségéből kijött a Fény felé!

Ez az az örömhír, páratlan üzenet, amiről Pál apostol is beszél a thesszalonikai levélben. Van remény, mert ahogyan Jézus meghalt, de feltámadott, úgy Isten az elhunytakat is előhossa Jézus által vele együtt!

Luther Mártonról mondják, hogy gyakran kínozták őt sötét hatalmak, és gyakran nyomott lelkiállapotban volt. Ilyen sötét

napokban egyetlen szóval vigasztalta magát: „VIVIT!” – ami azt jelenti: „Ő ÉL!” Mikor kísértései voltak, akkor krétával odairta maga elé az asztalra, sőt az ajtókra és a falakra is: Vivit, vivit! És mikor egyszer megkérdezték, hogy mit jelent ez, így felelt: „Jézus él, és ha nem élne, akkor egyetlen óráig sem kívánnék élni. De mivel ÉL, őáltala mi is élni fogunk!”

Kedves Olvasó! Ha most még úgy érzed ott a köd, a homály a szívedben akkor tudd meg, hogy a mennyei Atya áttör minden korlátot, falat, a sír, a mulandóság mélységéből felemeli tekintetted Fia keresztje felé. Tekints fel, bízzál benne, higgy neki, mert benne erő van, fény van, győzelem van, szeretet van! Övéit nem hagyja el sem az életben, de a halálban sem. Legyen ez az üzenet novemberi homályt elűző tiszta Fénysugár! Ámen!

**A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület
főbb információi, eseményei**

- Szerecseny, 2009. november 15. vasárnap – hálaadás

Ünnepi istentisztelet keretében ad hálát hatvan évvel ezelőtt felépült templomáért a szerecsenyi gyülekezet. Az alkalom november 15-én 14 órakor kezdődik Ittész János püspök szolgálatával.

További információ Zügn Tamás lelkésztől kérhető a 20/824-8816 telefonszámon.

- Nagyveleg, 2009. november 21. szombat – templomfelújítás utáni hálaadás

Megújult templomáért ad hálát a nagyvelegi gyülekezet november 21-én, szombaton délután. A 15 órakor kezdődő ünnepi istentiszteleten ígét hirdet Ittész János püspök.

További információ Bajuszné Orodán Krisztina lelkésztől kérhető a 20/770-3838 telefonszámon.

- Veszprém, 2009. december 13. vasárnap – hálaadó nap

Tíz évvel ezelőtt felépült gyülekezeti házáért ad hálát a veszprémi gyülekezet december 13-án, vasárnap. Az egész napos program délelőtt 10 órakor úrvacsorai istentisztelettel kezdődik, melyen ígét hirdet Ittész János püspök. Délután hangversenyek, kiállítás színesíti a programot.

A programról részletes információ Isó Zoltán lelkésztől kérhető a 20/824-5898 telefonszámon.

- Nagygyimót, 2009. december 13. vasárnap – hálaadás

Ünnepi istentisztelet keretében ad hálát száz évvel ezelőtt felépült templomáért a nagygyimóti gyülekezet. Az alkalom december 13-án 15 órakor kezdődik Ittész János püspök szolgálatával.

További információ Szakos Csaba lelkésztől kérhető a 20/824-4372 telefonszámon.

MEGHÍVÓ

A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület Közgyűlésének szavazati és tanácskozási joggal rendelkező tagjait a Győrött 2009. november 14-én (szombaton) 9.30 órakor kezdődő gyűlésre a 2005. évi IV. tv. 84.§ (1) bekezdése alapján tisztelettel és szeretettel összehívjuk. Helyszín az egyházkerület székházának tanásterme (Győr, Bajcsy Zs. u. 26).

A közgyűlés nyilvános, melyre minden érdeklődőt szeretettel hívunk és várunk.

Erős vár a mi Istenünk!

Győr, 2009. október 1.

Szabó György
egyházkerületi felügyelő

Ittész János
püspök

P Á L Y Á Z A T

A Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület Elnöksége pályázatot ír ki lutheri teológiai örökségünk jobb megismertetése érdekében.

A pályázónak legalább 30-35 oldal (kb. 60 ezer karakter) terjedelemben kell elkészítenie dolgozatát

A CSALÁDFŐ ÍGY TANÍTSA HÁZANÉPÉT!

– *Nevelés Luther teológiája alapján* – címmel.

A pályázat nyitott. A jelíges dolgozatokat 1 példányban és CD-lemezen a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület Püspöki Hivatalához kell beküldeni: 9001 Győr, Pf. 1639

A dolgozat postára adásának határideje: 2009. december 15. Eredményhirdetés az egyházkerületi napon, 2010. február 27-én.

Az első díj 100 ezer, a második 60 ezer, a harmadik 40 ezer Ft. (A pályadíjak nettó összeget jelentenek.)

A Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület Elnöksége

Munkatársképzés Pilisecabán

Idén is útjára indítják a szervezők a gyülekezetimunkás-képző tanfolyamot a pilisecabai Béthel Missziói Központban. A képzés első alkalma 2009. november 13. és 15. között lesz, míg a második és harmadik alkalom 2010 februárjában és márciusában kerül megrendezésre. A programok minden esetben péntek 16 órakor kezdődnek, és vasárnap úrvacsorai istentisztelettel zárulnak. Anyagi hozzájárulás 3000 Ft résztvevőnként, amiről számla kérhető, melyet a küldő gyülekezet – előzetes egyeztetés alapján – megtéríthet. A jelentkezőktől a szervezők rövid motivációs levelet és lelkészi ajánlót várnak az országos iroda címére: 1085 Budapest, Üllői út 24. Bővebb beszámolókat a tanfolyamról korábbi lapszámainkban olvashatnak, illetve érdeklődni lehet a tanfolyam felelősénél, D. Szebik Imre ny. püspöknél az országos iroda címén, vagy az imre.szebik@lutheran.hu internetes címen.

Egyházkerületünk honlapja az interneten:

<http://nyugat.lutheran.hu>

A Dunántúli Harangszó az interneten:

www.harangszo.hu

Egyházunk honlapja az interneten:

www.lutheran.hu

DUNÁNTÚLI HARANGSZÓ

A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus
Egyházkerület lapja

Megjelenik havonta, dunántúli terjesztésben

**Lapunk legközelebbi száma
2009. december 6-án
jelenik meg**

Felelős szerkesztő: Menyes Gyula

Megrendelhető a szerkesztőség címén: (20/824-4222)

Evangélikus Püspöki Hivatal 9021 Győr, Bajcsy Zs. utca 26.

Telefon: 96/516-160 96/516-162 Fax: 96/516-169

Postacím: 9001 Győr, Pf.: 1639

Kiadja a Soproni B. D. Evangélikus Gimnázium (Líceum)

Felelős kiadó: Tölli Balázs

Telefon: 99/512-430

Készült: Újsziget-rota Sárvár – 950 példányban

Kapható: a templomokban, gyülekezeti iratterjesztésben

Előfizetési díj egy évre 1400 Ft, külföldön 30 €

E-mail: harangszo@lutheran.hu

Internet: www.harangszo.hu

ISSN 1416-9770

Fehér Károly (ny. ev. esperes, Székesfehérvár)

Jelek, jelképek, szimbólumok

21. A sírkereszt

Halottak napja körül, amikor a temetők, sírok látogatása országos mozgást vált ki, és ebben a temetőlátogató áradatban bármiféle különbözőség feloldódni látszik, magától értődő, hogy a sírkeresztről essék szó. Egyrészt azért, mert annyira megszoktuk, hogy szinte észre sem vesszük, és jelentésén nem gondolkodunk. Másrészt viszont azért, mert erősödik a szándék, amely tudatosan szakítani akar ezzel a jellel. Szívesebben beszél fejfáról, sírjelről, síremlékről a sírkereszt helyett.

Valójában semmi új nincsen ebben a szándékban, annál inkább a szándék töltetében.

A sírkereszt még keresztény szellemiségű gyakorlatban sem vált általánosan elfogadott jellé. Világméretű ismeretem híján csak hazánkról, itt is elsősorban a Dunántúlról beszélhetek, ahol a felekezeti megosztás-megosztás temetői jeleként is érvényesült. Pedig a temetőben nem a sírban nyugvók, hanem a „sírjelet” állítók között húzódnak az elváltató vonalak.

Az evangélikus hagyomány természetesen tartja, hogy a sírra a kereszt jele kerüljön. A református hagyomány a szatmárcseki temető hatalmas, csónakvégfőmájú fejfáitól a kopjafán át egészen a sima fatábláig terjed. Az előbbieket hordozhatnak jelképes hagyományt, talán még keresztény jelentés is beléjük olvasható, a tábla

azonban már csak sírhelyazonosító, mindenfajta jelképeség nélkül. Mintha ezt a tovább már nem fokozható „puritanizmust” törte volna meg az a szokás, hogy a sírjelre a kehely szimbóluma kerüljön. De ahogyan a kereszt jelét nem lehet felekezetiileg kisajátítani, úgy a kehely jele is csak a különbözőség szándékával lehet felekezethez tartozás jelképévé.

A felekezeti megosztáson túl, vagy azzal együtt, a korszellel is mindig belejátszott, mi kerüljön a sírra, a sírkőre. A barokk kor ebben a vonatkozásban is szerette a látványosságot, sőt néha a nehezen elviselhető színpadiasságot is. Elsősorban városi temetőkben, vagyonos polgárok sírjain megjelenik az angyalbrázolás, a gyászfátyolba burkolódzó, a kettétört életet sejtető oszlopszonkra boruló gyászoló, az idő múlását szimbolizáló homokóra, a keresztbe rakott lábszárcsontokra helyezett koponya, az elmúlást jelző, csengőt rázó „kaszásember”, a kihunyó életre emlékeztető, lefelé fordított, füstölgő fáklapár, az antik görög-római formájú hamvveder-urna. Mindezek a jelek régóta együtt éltek a sírkereszttel a keresztény temetőkben is, együtt élnek ma is, de a kereszt jelétől való tudatos elfordulás erősödésével szaporodhatnak is.

Mi a sírkereszt sajátosan keresztény jelképesége? Először is az, hogy nem az elmúlást ünnepli! Nem a pusztulás jele, hanem

Krisztus-jel, és egyben a Krisztusban reménykedő hit megvallásának a jele. A kereszt Urához tartozunk életünkben és halálunkban. Aki a kereszten áldozatul adta magát értünk, feltámadott, és van hatalma feltámasztani azokat is, akiknek a sírját kereszttel jelöljük. Ezt a jelet rajzolták homlokunkra megkeresztelésünkkel, konfirmációnkkor. Ez a jel kíséri minden áldást. Ez a jel rejti férj és feleség haláláig tartó hűségének a lehetőségét és együtt-tartó erejét. Ezt a jelet rajzolja majd temetői lelkészünk a koporsónk fölé. Ezzel a jellel „pecsételték le” az Őrségben a felhantolt sírhalmot, amikor a keresztbe tett lapátok nyelével Andráskeresztet ütöttek a sírhalom minden oldalára: aki itt nyugszik, Krisztus oltalmában és a kereszt adta reménységben várja a nagy napot.

A sírkereszten a nevünk bele van vésvé a kereszt fájába, vagy egy lapon rá van szegezve a keresztre. Mindkét forma ugyanazt jelképezi, ugyanazt vallja: Krisztus keresztjébe, szenvedésébe, halálába és feltámadásába van belerejtve életünk bűneinkkel, bűneink bocsánatával együtt, a Feltámasztó hatalmának és irgalmának a reménységében.

A sírkereszt jelét semmiféle dívat, kőfaragó-ráhatás, „szebbre” is telő pénztárca nem válthatja le, még akkor sem, ha a hamar korhadó fát a többit kibíró kő váltja fel. A köről se maradjon le a kereszt jele!

Dr. h.c. Keveházi László (ny. ev. esperes, egyháztörténész, Kőszeg)

Születésnap emlékezés

1483. november 10. – Luther Márton születésnapja

Egy 526 évvel ezelőtti születésnapra már nem a „köszöntés” illik, hanem a méltó emlékezés. De az viszont ne szokványos legyen, hiszen azért Luther Márton életét és munkáját nagyjából mindnyájan ismerjük. Koncentráljunk inkább erre a szóra: *születés*. Mít jelentett ez a születés, mi lett belőle, mi született ezzel a születésnapjal?

Ember született a világra. 1483. november 10-én felsírt egy gyermek az eislebeni kis házban. „Hogy én és a pápa egyszer egymással hajba kapunk, hogy én egy kolostorból menekült apácát veszek feleségül? Ugyan ki prófétaálhatta volna ezt meg?” Származásáról pedig így ír Luther: „Vallom, hogy egy Eisenach környéki mőhrai paraszt fia vagyok.” Szülei szigorúan nevelték. Egyszer egy szem dió elcsenése miatt nagyon kikapott. S az iskola is szigorú volt. „Néhány tanító olyan borzalmasan szigorú, mint egy hóhér. Egyetlen délelőtt egyszer tizenöt botütést kaptam” – írja. Édesapja később bányász lett, pontosabban egy bánya kohójának bérlője. S mivel a fiú tehetséges volt, tovább tanulhatott középiskolában, sőt az egyetemre is eljutott. Talán egyszer jogász, sőt bíró lesz, „aki hintón fog járni” – álmodoztak a szülők. De ezzel a fiatalemberrel Isten másként határozott.

Isten embere született. „Ma még láttok engem egyszer, de többé soha” – mondta vidáman egyetemi társainak. Mindnyájan

tudjuk, hogy egy erfurti útja alkalmából a viharban villám csapott le mellette. „Szent Anna segíts! Szerzetes leszek!” – kiáltotta halálfélelmében. S 1505. július 17-én belépett az erfurti ágostonos kolostorba. Új élete kezdődött: Istennek „tökéletes” embere akart lenni. Küzdött szenvedélyesen bűnei ellen, böjtölt, ostorozta magát. Hiába. Ugyanakkor tanulni is kezdett Staupitz atyjának biztatására. Így került kezébe a Biblia is. S Isten embere felszentelt pap, majd a wittenbergi egyetem tanára lett. Tanítására egyre többen figyeltek fel, Bölcs Frigyes fejedelem „egyetemé” egyre keresettebb lett.

Reformátor született. Sokan úgy vélik, hogy a reformáció 1517. október 31-ével kezdődött. Kétségtelen, ekkor fogalmazta 95 tételét az egyház megújulásáról. De ez egy folyamat része volt. Maga írja, véleményem szerint már 1512-ben: „Teológiámat nem egy csapásra tanultam meg, hanem lassanként (...), amikor azt olvastam, hogy az igaz ember hitből él (Róm 1, 17), és emellett még Augustinus iratait olvastam, egyszerre megörvendeztem, hogy Isten igazsága nem más, mint könyörületesség (...) egyszer a torony-szobában tépelődtem ezek fölött az igék fölött (...) a Szentírás értelmét ebben a toronyban tettem világgossá előttem a Szentlélek (...) ekkor úgy éreztem, teljesen újjászülettem, mintha tárt kapun át magába az Édenkertbe léptem volna.” Ez volt a sokat

emlegetett „toronyélmény”. Innen látta másként magát, egyházát is. Ebből a boldog felismerésből született meg mindaz, ami később történt.

Új egyház született. Ki kell mondanunk, Luther ezt nem akarta. Saját egyházát szerette volna újultán látni. De kiátkozása után ezt nem tehetette. Így született meg az „új egyház”. De soha ne feledjük: a reformátor tiltakozott a „lutheránus” név ellen. Ha az új egyháznak név kell, az legyen „evangelisch”. Vagyis nem a mai értelemben vett evangélikus, hanem *evangéliumi*. A későbbi négy „solus”: egyedül Krisztus, egyedül az Írás, egyedül a kegyelem és egyedül a hit, ebből az evangéliumból fakadó meggyőződésből született, s indult a reformáció, amelynek szelleme akkoriban már régóta a „levegőben” volt.

Rövid és nem szokványos emlékezésünkben maradjon bennünk a szó: születés. Nem véletlenül születettünk mi sem a világra. Isten akarata az, hogy az „ő emberei” legyenek. Mindnyájunknak személyesen van szükségünk a „toronyélményre”, újjászületésre, a boldog felismerésre: Isten Fiát küldte, hogy ő bűnné, mi igazzá legyünk kegyelméből. S imádkozunk azért, hogy evangélikus egyházunk valóban „evangélium”, evangéliumból élő és azt hirdető legyen.

HÍREK

- Parókiaszenteselés Sárbogárdon

Miközben tavaly ősszel a gazdasági válság bizonytalan jövőt hozó jelei kezdtek mutatkozni a világban, a Sárbogárd–Sárszentmiklósi Evangélikus Egyházközség tagjai nagy tervük megvalósításába kezdtek. Ennek eredményeként október 3-án, szombaton délután Ittész János püspök felszentelte az új parókiát, és ezzel megvalósult az épülő gyülekezeti központ első üteme.

2002 augusztusában *nem lelkészi egyházi munkásként* került Sárbogárdra – püspöki megbízással – Böjtös Attila, EKE bibliaiskolát végzett gimnáziumi angol-földrajz szakos tanár. A fiatal munkatársat a bogárdi imaház mellett lévő szolgálati lakás lakhatóvá tételével várta a gyülekezet. Első feladatai közé tartozott, hogy a városban történő gyűjtés eredményeként – hárommillió forintból –

Sárszentmiklóson felújították az egykori parókiát, és közösségi házzá alakították át. Egy évvel ezelőtt nagyobb tervek is szöhettek. Egy ingatlanért kapott kárpótlásból nyolcmillió forintos kezdőtőke állt rendelkezésükre. Ebből telket vásároltak az önkormányzattól Sárbogárdon. Sikertől összegyűjtöttük – a Gusztáv Adolf Segélyszolgálat, az országos egyház támogatásával és állami forrásból – harminchatmillió forintot, amellyel belekezdtek egy új gyülekezeti központ megvalósításába. Az első ütemben a tetőtérben száz négyzetméter alapterületű lelkészlakás, az alsó szinten pedig – átmeneti jelleggel, a később kialakítandó garázst és közösségi helyiséget ideiglenesen egybenyitva – gyülekezeti terem készült el. Első látzának már az épülő templom tornyának falai is az állványok mögött.

A közgyűlésen Szarka István esperes egy Bibliát ajándékozott a gyülekezetnek, valamint Ittész János püspök bejelentette: Böjtös Attila nem lelkészi egyházi munkást felhatalmazza – kizárólag a gyülekezete területén – az úrvacsora szent jegyeinek kiszolgáltatására.

- Kuzmics István emlékünnepe Surdon

„Ne feledkeztek meg vezetőitekről, akik az Isten igéjét hirdetik nektek.” (Zsid 13,7) Ahogy közeledünk a surdi evangélikus templom ajtajához, ez az íge áll a Kuzmics István (Štefan Kuzmič) emlékére állított táblán. E szellemében került megrendezésre Surdon október 4-én egy nemzetközi megemlékezés. Halálának 230. évfordulója tiszteletére gyűltek össze a magyar és a szlovén testvérek.

Az ünnepi istentiszteleten először Geza Ermiša, a szlovéniai evangélikus egyház püspöke kapott szót, aki példaként állította elének Kuzmicsot mint Isten igéjének vetőjét. Aki nem tartotta meg a magokat a markában, hanem mindenfelé hintette, amerre járt. És ami a legfontosabb, hogy a legnagyobb vető, Jézus Krisztus követőjeként munkálkodott.

Ezután Ittész János, a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke hirdetett ígét 2Tim 2,9 alapján. Bárhogy is próbálkozik az ellenség, Isten igéje hatalmasabb. Nem lehet börtönbe zárni. Nem az íge van az egyházért, hanem az egyház azért van, hogy az íge terjedhessen, és terjedjen – hangsúlyozta Ittész János.

Kuzmics István 1723-ban született Strukocon. Egy ideig a Vas megyei Nemescsón is szolgált, majd 1755-től haláláig a surdi gyülekezet lelkésze volt. Egyháztörténeti jelentőségű munkássága leginkább abban mutatkozott meg, hogy az egyre fogyatkozó vend néphez anyanyelvükön szerette volna eljuttatni Isten üzenetét. Lefordította, és 1771-ben Halléban megjelentette a vend nyelvű Újszövetséget. Tervbe vette még egy ábécéskönyv kiadását is, ám 1779-ben bekövetkezett halála megakadályozta ebben. A lelképásztort a surdi templom közelében temették el, de sírjának pontos helyét ma is homály fedi.

Kései utóda, dr. Pusztai László 1970-ben magyar nyelvű emléktáblát készíttetett a templom falára. A Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület és a Szlovéniai Evangélikus Egyház közti jó kapcsolatnak is köszönhetően többekben megfogalmazódott az igény arra, hogy szlovén nyelvű emléktábla is hirdesse az utókoraknak a „vendek apostolának” emlékét. Ez 2003. október 25-én megvalósult.

Andrejek Mitja (harmadéves szlovén ev. teológus, Budapest)

- Parókiaszenteselés Súrón

Harminc évvel ezelőtt költözött el a kis bakonyaljai településről Jakab Miklós, az utolsó helyben lakó lelképásztor. A gyülekezet már az ezredforduló környékén elhatározta, hogy szeretnének újra helyben lakó lelkészt, ezért lebontották a faluközpontban álló két évszázados parókiát, és helyébe modern épületet emeltek, amely a lelkészlakás mellett a gyülekezetnek is otthont ad. 2001 őszén tették le az alapkövet, és 2003 adventjén már programot szerveztek az alsó szinten. 2004. október 10-én pedig felszentelték a gyülekezeti házat. Most újabb mérőföldkőhöz érkeztek, amikor elkészült a parókai alsó szintje, amelyet Nagy Gábor hatodéves teológus vehetett birtokba. Ezért adtak hálát ünnepi istentisztelet keretében a sűruiak október 11-én, vasárnap délelőtt, amikor a helyettes lelkész, Szarka István esperes felszentelte a parókia alsó szintjét.

A beruházás alapfőkéjét az egykor államosított ingatlanokért kapott kárpótlás adta, és ez újabb lépést is ennek segítségével sikerült megvalósítani. Az országos egyház megelőlegezte kétévi járadék összegét, így tudták befejezni.

- Hálaadás és lelkésziktatás Bakonycsernyén

Október 11-én, vasárnap délután adott hálát a bakonycsernyei gyülekezet megújított fűtésrendszeréért (erről részletesen lásd lapunk 10. oldalán – a Szerk.), valamint beiktatták a gyülekezet másodlelkészi állásába Szarka Éva lelképásztort.

Haga Éva Kazincbarcikán született.

Nagyapja – Molnár Lajos barsi lelkész

– halála után családja a határ menti

településre költözött. Gimnazistaként kántor volt a gyülekezetben. Érettségi után döntés elé került, mert felvették a veszprémi Vegyipari Egyetemre és az evangélikus teológiára is. Elmondása szerint a nagyapai és családi örökség kapcsolódott az elhívásával, így a lelkészi hivatást választotta. 1996-ban ordinálta dr. Harmati Béla püspök, és házasságot kötött Szarka István lelkésszel. Ekkor vette fel férje vezetéknevét. A lelkészházaspár első szolgálati helye Nemescsó volt. 1998-ban itt érte őket a bakonycsernyeiek megkeresése. Szarka Éva mostanáig segédlelkésként szolgált férje mellett a gyülekezetben, és három gyermeke nevelése mellett félállásban végezte hivatását. A gyülekezet döntött egy másodlelkészi állás létesítéséről, melynek betöltésére őt hívták meg.

- Parókiaszenteselés Balatonfüreden

Négy évvel az alapköv elhelyezése után október 25-én, vasárnap szentelte fel Polgárdi Sándor, a veszprémi egyház megye esperese az új balatonfüredi parókiát.

Az 1901-ben tartott népszámlálás adatai szerint Balatonfüreden mindössze egy személy vallotta magát evangélikusnak. Ennek ellenére Dörgicséről alkalmanként kijártak a lelkészek istentiszteletet tartani a nyaralóknak. 1934-ben az Árkád Hotel dísztermében gyűltek össze, de a tihanyi apátság egyik terme is helyet adott az istentiszteleteknek. 1948-tól Jónás Lajos esperes valamint Csaby József lelkész már rendszeresen járt ki Füredre, és a református templomban gyűltek össze a hívek. Ezt örökölte meg Riczinger József, a jelenleg szolgáló lelképásztor, akinek vezetésével egykor komoly tervek kezdtek szőni a hívek...

A balatonfürediek az ünnepi eseményt templomuk felépítésének tizedik évfordulójára időzítették. Az istentisztelet igehirdetője Ittész János püspök volt, aki a Biblia-vasárnap ószövetségi olvasmánya, Ám 8,11–12 üzenetéből kiindulva szólt a gyülekezethez.

Az ünnepi közgyűlésen köszöntötték az épületegyüttes megálmodóját, Benczúr László Ybl-díjas építész, valamint a bajor germeringi Dietrich Bonhoeffer evangélikus testvérgyülekezet küldöttségét Stefan Reimels lelkész vezetésével.

A mintegy negyvenmillió forintos beruházás felét a balatonaljai leánygyülekezet államosított ingatlanának kárpótlásából fedezték. Az egyházközség tagjai több mint hétmillió forintot adtak össze. Ezen kívül a gyülekezet alapítványa és az önkormányzat is hozzájárult a fürediek álmának megvalósulásához.

Beszámolók egyházkerületünk pedagógusainak szombathelyi konferenciájáról

„Egy lángot adok, ápollod, add tovább!”

Reményik Sándor Öröktűz című verse ihlette a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület pedagógusai kilencedik konferenciájának mottóját. A kétnapos találkozó helyszínének a szombathelyi Reményik Sándor Evangélikus Általános Iskola adott otthont október 9-én és 10-én.

Az első nap estéje a megérkezésé, a közösségteremtésé és a könnyed kikapcsolódásé volt, míg a valóban tartalmas programok színes kavalkádja szombaton építette a pedagóguslelket. A szokásokkal ellentétben a nap úrvacsorai istentisztelettel kezdődött, melyen Ittész János elnök-püspök szolgált, és felekezettől függetlenül mindenkit hívott az Úr asztalához, ahol mindannyian vendégek vagyunk.

Délelőtt főrubeszélgetés zajlott Jancsó Kálmánnal vezetésével. Az elmúlt húsz év tapasztalatairól, a fejlődésről,

valamint a jövőbeli lehetőségekről esett szó. Az előadók: Pokorni Zoltán volt oktatási miniszter, Ittész János elnök-püspök és Tölly Balázs, a soproni Líceum igazgatója (képünkön) voltak. A főrubeszélgetést megtisztelte jelenlétével Kákay István országos irodai igazgató, valamint Kalina Katalin, az Oktatási Osztály új vezetője is.

A szimpózium egyik fő vezérfonala a „Rajtuk már csak az Isten segíthet?” kérdés volt. A püspök válasza szerint természetesen igen, de nem szkeptikusan, hanem az élet legapróbb lépéseiben is ott az Úr segítése. Nem csak Isten segíthet, de az ő segítségével mindannyiunk számára elengedhetetlen. Ott is, akkor is munkálkodik, ahol nem is reménykedünk. „Ha Isten velünk, kicsoda ellenünk?”

A másik fő gondolat pedagógiánk reménysége volt. „Nevelhető-e a mai gyermek?” Az előadók egyetértettek abban, hogy társadalmunkra jellemzőek a gyenge közösségek, a magányosodás. Felnőtt társadalmunk túlkörképei a gyermekeink. Az Európai Unióban egy (2003-as) felmérés szerint a gyerekek napi 203 percet töltenek a tévé előtt. Ebben az első helyen állunk, az EU-s átlag ennek a fele. A televízió pótolja napjaink közösségét: ott van, szolgáltat, szórakoztat, és nem beszél vissza. Hogy mindezt milyen minőségben teszi, arra most nem tértek ki. Nyilván ez az arány azóta csökkent, de csak a számítógép elterjedésének köszönhetően.

Fel kell tenni a fontos kérdést, hogy az iskola a szellemi szolgáltatóház funkcióját tölti be, vagy a megélhető közösségi élet színtere. Olyan morális kérdésekre kell választ találni, hogy jut-e elég idő sportra, szabadidős tevékenységekre, kirándulások szervezésére. Ezekhez természetesen kitartásra és lelkiismeretességre van szükség minden pedagógus szívében. A tanítás nem egyenlő azzal, hogy elmondom a tananyagot, hanem az is, hogy a gyermek megértse azt.

A tanítás mellett fontos szerepe van a ma pedagógusának, hogy neveljen is. Ne átvegye a szülő szerepét, hanem partnere legyen abban. A tanítás magányosan lehetetlen küldetés, hiszen egy tantestület minden tagja másként látja ugyanazt a tanítványt, beszélni kell egymás közt róluk. A nevelés területén szülő nélkül nem lehetünk eredményesek. Mit tehet a tanár akkor, ha a szülő tizenkét évesen „ottalvós” buliba ereszté a gyermekét, és nem foglalkozik azzal, hogy tizenhat évesen szombat esténként hova jár sörözni gyermeke.

Közösségben mindent elérhetünk. A tanár-diák-szülő hármaskörében. A közösség menedéket ad, és kikerülve a középiskolai közösségből, nem mindegy, hogy egyetemi polgár lesz, vagy sodródik egy másik közösséggel. Az élő reménység is menedéket ad. Másokért tenni, és a pedagógusi pályát választani. Ez lenne az ideális.

Emellett külön hangsúlyt kapott az evangélikus bölcsőde kérdése, valamint a kollégiumok helyzete is, hiszen Tölly Balázs igazgató

szavaival élve: „Hol van nagyobb biztonságban egy gyermek? Egy kollégiumban, vagy órákat várva egy távolsági busz megállójában?”

A két gondolatör zárásaként elhangzott, hogy csak akkor jutunk a mai napból a holnapiba sikerrel, ha tudjuk, hol tartunk, és hova igyekszünk. Valamint megállapítást nyert a gondolat, hogy a szeretet nyitja meg a tanítvány szívét.

Ezt követően Sztéhlo Gábor lelkészre emlékezve a helyi színjátszókör mutatta be mindenki nagy megrendülésére a Gaudiopolis rövidített változatát, aminek végén a „frissen” megválasztott miniszterelnök ajándékkal köszöntötte a körünkbe meghívott dr. h.c. Keveházi László evangélikus lelkészt, az eredeti Örömváros, a kikiáltott Gyermekköztársaság első miniszterelnökét.

A kitűnő ebédet követően a rövid, de annál tartalmasabb iskolabemutatót tekinthették meg a jelenlévők. Bepillantást nyerhettek a szombathelyi iskola mindennapi életébe, programjaiba, speciális tevékenységébe egy vetített képernyő előadás segítségével.

A program zárásaként Hasza Mónika lelkész női áhítatából tölthetkeztek a jelenlévők.

Kóczán Krisztián, Sopron

„És Jézushoz vezette őt...”

Örömmel gondolok vissza a másfél napos együttlétre. Bár a konferencián sok megdöbbentő adattal szembesültünk gyermekeink életével kapcsolatban, a reménység hangját is hallhattuk az ígéhirdetők ajkáról, az értékes előadásokból és hozzászólásokból.

Engem különösen megragadott Ittész János püspök úrnak az a mondata, amelyben a kereszt kettős üzenetére hívta fel a figyelmet. A kereszt függőleges ága jelképesen az embernek Istennel való létfontosságú kapcsolatára utal, míg a vízszintes ág a másik ember iránti helyes, azaz szeretetkapcsolatra figyelmeztet. Ahhoz, hogy pedagógusként – személyválogatás nélkül – tudjam szeretni a gyermekeket, először nekem kell találkoznom a megtestesült Szeretettel – Jézussal. András is – a későbbi tanítvány – felkereste az Úr Jézust (Jn 1,35–43), és néhány óras beszélgetés után felismerte Jézusban a Messiást. Az örömhírt legelőször testvérével, Péterrel közölte, és „Jézushoz vezette őt”.

Nincs ennél nagyszerűbb, fontosabb feladata egy keresztyén pedagógusnak, mint a rábízott fiatalokat Jézushoz vezetni. Ez a legfőbb jó, amit tehetünk velük, hiszen arra a Jézusra bízunk őket, aki az élet útvesztőjében is biztos célba viszi az övét.

Farkas Géza, Szombathely

Ezúton tudatjuk mindenkivel, hogy az Egészségügyi Stratégiai Kutatóintézet és az Egészségügyi Minisztérium által meghirdetett – nyáron megnyert – pályázat keretében az **Eötvös József Evangélikus Gimnázium és Egészségügyi Szakközépiskola defibrillátorral felszerelt életmentő pontot hozott létre az intézmény portáján.**

(Sopron, Deák tér 51.)

A defibrillátor az intézmény nyitvatartási ideje alatt szabadon hozzáférhető, használatára pedagógusaink és alkalmazottaink kiképzést kapnak. A tanárok a következő hetekben százharminc diáknak adják tovább a tanultakat, azaz az újraélesztés alapjait és a defibrillátor kezelésének módját.

Mindannyiunk érdekében kérjük Önöket, hogy lehetőségeikkel élve segítsenek abban, hogy ez az információ minél több emberhez eljusson!

HOGYAN ÉRTHETNÉM...?

November az elmúlás hónapja. Emlékezünk szeretteinkre, akiken már erőt vett a mulandóság. El nem kerülhetjük a gondolatot: egyszer nekünk is, mindannyiunknak lejár a földi ideje. A vége felé járó egyházi esztendő is a végső dolgokra irányítja figyelmünket, Krisztus visszajövetelére, az ítélet, az új ég és új föld teremtetésére. Kérdezhetjük: hogyan lesz mindez, miként lesz mindez, mikor lesz mindez? Próbálhatjuk racionálisan

értelmezni. De annak feldolgozásában, hogy mindez meglesz, megtörténik, a kutatás semmit sem segít. Csupán az, ha Krisztus-hittel tekintünk arra az ismeretlen időpontra, és Krisztusra bízunk magunkat ma is, holnap is és majd azon a napon is. Ezért az alábbi írás nem tanulmány, hanem bizonyágtétel. Isten igéjének örömhíre, evangéliuma, hogy a mulandóság hónapjában az örök valósággal biztasson, vigasztaljon, erősítsen.

Novemberi húsvét

Hogy hogyan lehet megbirkózni a halál és az elmúlás könyörtelen tényével azoknak, akik pusztán az evilági létben hisznek? – nem tudom. Odaállni a koporsó mellé, olyan ember koporsója mellé, akinek elvesztése fáj, hiánya pedig sokáig, talán az élet végéig kínzó marad, s közben csak abban bízni, hogy alkotásaiban él tovább, vagy gyermekeiben megmarad belőle valami – segít-e valójában a megvigasztalódásban? Nem tudom.

De boldog vagyok, hogy koporsó mellett állva és zokogva a szeretett ember elvesztésén, mégsem csupán alkotásaiban és gyermekeiben látom őt tovább élni. Hálás vagyok az én Urannak, Krisztusnak, hogy üdvösséget készített, és hálás vagyok neki azért, hogy megajándékozott a hittel, mely kétségtelessé teszi számomra, hogy van örök élet. Tudom, hogy a halál és az elmúlás megtapasztalásakor csak egyedül ez a hit ad valódi vigaszt és biztos reménységet. E hit által tudom, hogy a búcsú, melyet végsőnek mondunk, mégsem végleges szakítást hoz, csak időlegesen, mert lesz még boldog találkozás, amikor mindent megértünk, minden miértre választ kapunk.

Míg az Ószövetség embere úgy tudta, hogy az elhunytaknak nincs semmi kapcsolata az Istennel, Isten csak az élőkkel van együtt, és az ő elgondolásuk nyomán az első keresztyének is Thesszalonikában (1Thessz 4,13–18) bizonytalanok voltak elhunyt szeretteik felől, addig mi már bizonyosak vagyunk és lehetünk abban, hogy Istentől, Krisztustól, a vele való közösségből semmi, még a halál sem választ el. S hogy e boldog bizonyosság a miénk lehet – az is Krisztus ajándéka által, a hit által lehetséges. „Tagadhatatlan, hogy csüggesztő látvány egy emberi holttest” – mondja Luther is, amikor erről a páli ígéről beszél. „De mi többet tudunk, mint amit a szemünk lát és eszünk megért. Mi tudjuk azt, amire csak a hit taníthat meg.” (Jer, örvendjünk keresztyének 183. o.) És ahogyan Pál apostol a thesszalonikaiaknak szóló szavai erősítették az ottaniak hitét, úgy erősítik a miénket is. Ezekbe a borús, késő őszi, halotti levegőjű mindennapokba Pál szavai húsvét ünnepét varázsolják. Pál hirdeti, hogy Jézus meghalt és feltámadt, „és az is bizonyos – mondja –, hogy Isten az elhunytakat is előhozta Jézus által, vele együtt.” (1Thessz 4,14) Mi még az elmúlást látjuk, de ő a feltámadásra és az életre mutat. Mi a mindenkit legyőző hatalmas erejű halált látjuk, de ő a halált legyőző

Krisztusra mutat. Mi a halállal egyedül küzdő embert látjuk, ő pedig a kereszten értünk haló és sorsunkat kézben tartó Krisztusra mutat.

Mert lám, az ige azt mondja – folytatja Luther az előbb idézett szavait –, hogy Krisztus nem maradt a sírban, hanem feltámadt halottaiból. És pedig nem magáért, hanem érettünk. Feltámadása tehát a miénk. Mi sem maradunk a sírban, hanem feltámadva, vele együtt testileg is örök húsvétot ünnepelek.

Húsvét örömezenete töltsön el bennünket, adjon vigasztalást és még erősebb hitet!

Krisztus feltámadt, és egy napon minden elhunytat feltámaszt! Krisztus feltámadt, s így az élet győzelme a halál felett akkor is igaz, ha mi mást látunk, ha ma még látszólag minden ugyanúgy zajlik a világban és az ember életével, mint Krisztus feltámadása előtt! Krisztus feltámadt, s egy napon viszatér, hogy ami most látszólagos, azt örökre megváltoztassa, hogy többé ne legyen halál, se gyász!

Tudom, sokunknak kérdése az, hogy hogyan is fog mindez megtörténni? Egy hittanos gyermek egyszer azt mondta, hogy lehetetlen feltámadnia minden embernek, mert akkor nem fognak elférni a földön. Bennünk is sokszor megfogalmazódik a kérdés: hogyan képzeljük el Krisztus visszajövetelét, a holtak feltámadását, az ítéletet? Félelmetes lesz vagy megnyugtató? Meneküljünk vagy inkább várakozunk? És hogyan lesz az addig elhunytakkal? Nekik meg kell várniuk azt az időt, még ha ezer esztendő lesz is az? Mit gondoljunk ezekről az eseményekről?

Pál apostol szavai ebben is erősítik hitünket. Krisztus visszajövetele a vele való lét kiteljesedését jelenti. Amikor szemtől szembe látjuk azt az Urat, aki ma még csak láthatatlanul van velünk. Amikor egyetlen ember számára sem lesz többé kétséges, hogy ki a világ Ura, hogy mi az élet, és mi a halál; amikor a hitetlenek és a kételkedők is egyszeriben megtudják, mi e világ létének

értelme, oka és célja. Felhangzik a riadó hangja, az őrangyal szava és az Isten harsonnája – mondja Pál – s, az Úr leszáll, és vele együtt elragadtatunk felhőkön, s így mindenkor az Úrral leszünk. (1Thessz 4,16–17)

Semmiképpen sem félelmetes ez! Inkább megnyugtató, hogy minden nyugvópontra kerül, oda, ahonnan kiindult, ahogyan Isten megteremtette. Reményt keltő, hogy a legvégén a Krisztussal való találkozás áll. Találkozás azzal a Krisztussal, aki értem halt, és aki elragad a felhőkön, ami azt jelenti: megtisztít minden evilágítól, a bűntől, a rossztól, és magához emel oda, ahol ő van, az Isten országába.

Boldog várakozással tekinthetünk tehát arra a napra úgy elhunytaink örök élete, mint saját életünk vágyódásában! S az elhunytak, akik halálukkal az időből is kilépnek, talán máris boldog megtapasztalói Krisztus közvetlen

közelségének, a színről színre látásnak. Vigasztaljátok tehát egymást ezekkel az igékkel! – mondja Pál (1Thessz 4,18) –, hogy bizonyosságunk legyen a feltámadás és az örök élet felől.

A múlt idő, mely gonosz ellensége a halál miatt nyugtalan embernek, elveszítte erejét a Krisztus felé haladó, a Krisztussal való találkozásra készülő ember számára. Hiszen így az idő boldog várakozássá szelődül, melynek múlása a szeretett személlyel való találkozást hozza egyre közelebb. Mi magunk pedig felszabadulunk arra, hogy Krisztustól kapott küldetésünket végezzük: vigasztaljuk egymást! Mert jaj annak a keresztyénnek, aki arról a bizonyosságról, melyről tud, nem akar tanúskodni másnak! De miért is hagynánk győtrődni másokat, amikor mi valódi vigaszt és biztos reménységet tudunk nekik adni?!

Bárcsak minél többen meghallanák Urunk húsvéti örömhírének vigasztalását, és megvigasztalódva, hitben megerősödve emlékeznének elhunyt szeretteikre, vigasztalva másokat, várva biztos reménységgel a napot, amikor Krisztus visszajön, és az örök húsvét ünneplése elkezdődik!

Isó Dorottya (ev. lelkész, rovatvezető, Veszprém)

Minden „nagy ember” mögött egy „nagy asszony” áll.

Hagyaték – írásos kincseink

Luther Márton végrendelete

- A Magyarországi Evangélikus Egyház Levéltára -

Mit mond Lutherről a grafológia? Sok vélemény után nézzük most meg, mit árul el Luther kézírása! Ne csak történészek és teológusok szóljanak róla, hanem „árulkodjon” saját kézírása is. Ezért érdekes az alábbi – a Grafológia folyóirat 2009. június-júliusi számában megjelent – cikket, amelyet a szerkesztőnek egy grafológus küldött el, miután Luther végrendeletének kézírását tanulmányozta. Ha számunkra nem is mond olyan „szenciációt”, amit várnánk, megerősít abban, hogy Istenhez kapcsolódó, küldetésében, hitében erős volt, de emberi kapcsolataiban, házasságában szívére is hallgatni tudott. Születésének emlékünnepeknél nézzük hát meg együtt: mit mond Lutherről a grafológia!

(Dr. h.c. Keveházi László)

Az írásminta – A testamentum

„... ez D. Luther Márton komoly és megfontolt határozata, mit saját kezírása és pecsétje bizonyítanak.”

Luther (1483–1546) több végrendeletet is írt. Ez az 1542-es, ún. „nagy végrendelet” két dolog miatt is érdekes. Egyrészt azért, mert az eredeti példány hollétét sokáig homály fedte. 1706-ban kezdett el kutatni utána Juncker német történész, és kiderítette, hogy az a szász választófejedelem udvari lelkészének tulajdonában van. Újabb száz évre megint nyoma veszett a dokumentumnak, míg 1804-ben egy helmstedti árverésen tűnt fel. Jankovich Miklós történész, jogtudós vette meg, majd 1815-ben a Magyarországi Evangélikus Egyháznak ajándékozta. Mivel az egyháznak nem volt levéltára, a testamentum továbbra is Jankovichnál maradt. Halála után értékes hagyatékával együtt a Magyar Nemzeti Múzeumba került, és csak 1845-ben jutott vissza az evangélikus egyházhoz. Eredetiségét 1878-ban erősítették meg. Az 1930-as években egy osztrák műkincsügynök a hitleri Németország támogatásával titkos egyeztetéseket folytatott a végrendelet megszerzése érdekében. A Magyarországi Evangélikus Egyház azonban nem adta át a dokumentumot. Kapi Béla püspök határozottan tudatta a németekkel: a „Jankovich-féle ajándékozási okmány nem teszi lehetővé a végrendelet kiszolgáltatását”.

A másik ok az, hogy korának szokása ellenére Luther nem gyermekeire, hanem feleségére, Bóra Katalinra hagyta vagyonát.

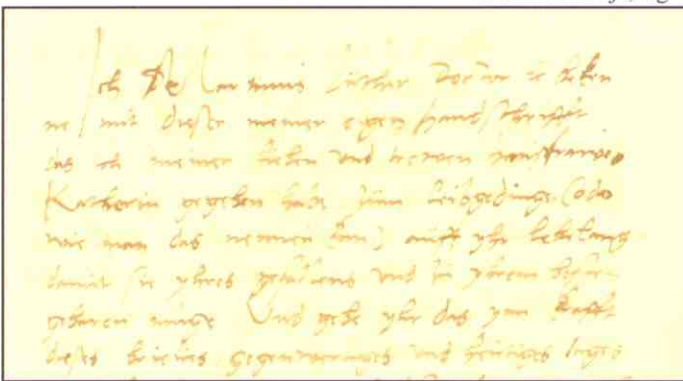
És ez tett engem kíváncsivá. A házasságkötésbe tudniillik maga Luther is nehezen ment bele, barátai egyenesen ellenezték. A történelmi grafológia attól izgalmas, hogy kiegészíti, árnyaltabbá teszi vagy akár megkérdőjelezheti a történelmi személyekről alkotott képet. Luther Mártonról sok mindent tudunk. Életéről, tetteiről legendák és történelemkönyvek szólnak. De vajon hogyan élhette meg a házasságot, milyen volt

viszonya a feleségével? Milyen jelét találjuk ebben az írásban egy ex-apáca és egy ex-szerzetes világi kapcsolatának?

Írástanítás – normaírás

Egy kézírás elemzéséhez ismerni kell a kor írástenderdjét. Ezt a társadalmi igény határozza meg, melyet az adott történelmi-filozófiai rendszer befolyásol. A XV. században kétféle iskolában tanultak a gyerekek: a városi és az egyházi iskolákban. Luther egy úgynevezett latin iskolába járt, Mansfeldben.

Az egyházi iskolákban folyó írástanítás csupán a papi könyvmásoló tevékenység

szükségeit kívánta kielégíteni. Az írás oktatásának első szintje az egyes betűk írásához szükséges kézmozdulatok begyakorlása volt. Ezután előrajzolt minták után egész szavakat, majd összefüggő szövegeket másoltak. Érdekes, hogy a hiányos írástanítás miatt az egyetemeken is volt írástanítás.

Egységes írástanításról még nem beszélhetünk, ám a humanista írásnak két fő típusa különböztethető meg. Az egyik a könyvirás, a másik pedig a használati írás, amit kurzívának is neveztek. Ennek mesterként változata a kancelláriai írás, melyet oklevelek kiállításához használtak. A humanista kurzív írás kötésmódja szöges, támasztott. Enyhe jobbra dőlés, szűk betűszélesség és -távolság, kiegyenlített zónarányok jellemzik, kivéve a nagy kezdőbetűket, melyek magasabbak, mint a felső zónás betűk, és a t betű, amely kisebb a többi felső zónás betűnél. A szöveget lendületes vonalak: kacsok, indák, lasszók díszítik.

Luther írása

Mivel Luthernek a feleségéhez fűződő kapcsolatára voltam kíváncsi, elsősorban a párkapcsolatra és az érzelmekre utaló jeleket vizsgáltam. A kettős betűket (pl. „ch”, „ai” „ei”, „au”, „ie”), a kötöttséget, a kötésmódot, a dőlésszöveget, az oválokat, a szabályosságot, az alsó hurkokat, a nyomatókat. A kézírásban megjelenő szimbólumok is segítettek. Két betűje kitűnik a többi közül. A

g betű írásmódja eltér a normáltól, hurok- és oválrészre jól felismerhetően az alsó és középső zónát betöltő szív alakra modulálódott. A középkori szimbolikában és a bibliai felfogás szerint a szív az érzelmek, az intellektus és életerő jelképes központja. Az ösztönök és a mindennapok terét ez a jel egyetlen tollvonással tölti be. Több kétfónás betű (az ún. „eszgett” ß, a t, b, N és l) magas, az alsó zónából kiinduló, a zónákat átívelő formává egyszerűsödött: Luther hitt abban, hogy – amint végrendeletében is írta – Isten rábízta „kedves fiának evangéliumát, hogy azt híven és igazán szolgálja”. Kézírásában ez a jel az ő teremtő erejét, küldetését is szimbolizálja, ég és föld között. Szinte

minden elemre a változékonyság, az enyhe ingadozás jellemző. Egy-egy betűnek, betűkapcsolatnak többféle variációja is látható.

Luther változatos, intenzív életet élt, nem vetette meg sem a szellemi, sem a testi örömeit. A végrendelet írása idején fizikailag és lelkileg levert, érzelmileg megrendült, bizonytalan és érzékeny volt. Szelleme mégis friss: gondolkodása gyors, lényeglátó képessége, kreativitása kiemelkedő. Saját, önálló szabályrendszer, szellemi függetlenség jellemzi. A racionalitás mellett az írást szubjektivitás és érzelmesség, olykor indulatosság hatja át. Akaratereje még ebben a lelkiállapotban is megnyilvánul, bizonyosságot talán épp érzelmeiből merít. Azt teszi, amit a szíve diktál. A jövőre összpontosít, melyet a múlt határoz meg. Alkotásvágya kimeríthetetlen. Környezetével való kapcsolatát a másokra való kölcsönös támaszkodás, szeretet, felelősségérzet, egyidejűleg mégis függetlenség jellemzi. Ez a fajta kapcsolat házasságára is igaz, amely ugyan nem szerelmi házasság volt, de szenvedélyes. Szereteten, megbecsüléssel, egymásra utaltságon és főleg összetartozáson alapult. A magányos, elszigetelt szerzetesi és apáca-életmóddal szemben a házasságnak ezek a legvonzóbb jegyei.

A testamentum másolata Budapesten, az Evangélikus Országos Múzeumban tekinthető meg. Az eredeti dokumentumot a levéltárban őrzik. (A végrendelet facsimile kiadása dr. Fabiny Tibor egyháztörténet-szakkönyvtárával a Corvina Kiadó gondozásában jelent meg 1982-ben. – a Szerk.)

Hegy Judit

Menyes Gyula (püspöki titkár, Győr)

Megkérdeztük...

dr. Fábri György

tudományos kutatót, az ELTE főmunkatársát, az egyházi szociológiai kutatás vezetőjét

Mit kell tudnunk a közeljövőben készülő, egyházunkat érintő szociológiai felmérésről?

Az *Élő kövek egyháza* stratégia-vitaanyaghoz kapcsolódva az egyház vezetése olyan felmérés elindítását tervezi, amely a szociológiai kutatás objektív eszközszerével tekintené át a hívek, tisztségviselők, lelkészek szolgálatát, hitéleti tevékenységét, valamint véleményét a gyülekezetek és az országos evangélikus közösség életéről, értékeiről. Szociológiai mélyinterjúkat készítünk lelkészekkel, presbiterekkel, intézményvezetőkkel, aktív hívekkel; interneten kitölthető kérdőívet küldünk lelkészeknek, presbitereknek, egyházi intézmények vezetőinek; valamint szociológiai kérdőívvel, névtelenséget garantáló reprezentatív mintát alkotva kérdezzük meg az egyház tagjait. Utóbbi módon mintegy ezerötyszáz-kétezer főt érünk majd el, akik nemek, életkor, aktivitás, iskolázottság, tevékenységi kör, település típusa szerint oszlanak meg. Ez adja majd a leginkább teljeskörű képet az egyháztagok véleményéről, azonban ennek megvalósítása is a legnehezebb – itt mindenképpen számíthatunk a lelkészek segítségére az interjúalanyok megtalálásában!

A kérdések négy nagy témát ölelnek majd fel. A vallásgyakorlás gyülekezeti része (milyen gyakran jár templomba, mit gondol a prédikációról, hogyan látja gyülekezete életét, az egyházközösség lelkészenek és presbitereinek a tevékenységét), a vallásgyakorlás személyes oldala (a megkérdezett hite, evangélikussága, keresztény volta miként jelenik meg a mindennapokban: bibliaolvasás, imádkozás stb.), az egyháznak mint intézménynek a működése (mit gondol az egyház külső-belső kommunikációjáról, az egyház társadalmi szerepvállalásáról: az egyház eleget, túl sokat vagy éppen túl keveset hallatja-e a hangját), végül pedig olyan általános értékről kérdezzük meg a véleményüket, mint például közösségiség, nyitottság, tolerancia és szolidaritás.

A kutatás eredményei reményeink szerint mindannyiunk önvizsgálatát és az egyház stratégiájának megerősítését szolgálják majd azzal, hogy őszinte és hiteles képet adnak mindennapjainkról.

Gnóti szeauton!

Az ókori Delphi egyik „középletének” – ne szépsítsük: jósdájának – homlokzatán volt olvasható a címként írt felszólítás, ami általános tanácsként sokszor elhangzott az elmúlt évezredek folyamán is. Ma is gyakran mondjuk: **Ismerd meg magadat!** Más szóval így is mondhatjuk: készíts diagnózist önmagadról, mérd fel helyzetedet, mielőtt jövődet tervezed, döntést hozol!

Egyházunk CREDO című folyóiratának ez évi különszámában megjelent a stratégia szövege és a felkért hozzászóló véleménye is. Ez után többször is, de már korábban, az „alapszöveg” közzététele után is feltették néhányan a kérdést: Lehet-e stratégiát – bizonyos értelemben: terápiát – javasolni pontos helyzetfelmérés, azaz korrekt diagnózis nélkül? Azt gondolom, nem egészen alaptalan ez a kérdésfelvetés. De jobb későn, mint soha! Ezért határoztuk el, hogy ha bizonyos értelemben megkésve is, de sort kell keríteniünk a diagnóziskészítésre! Ezt lesz hivatott elvégezni a dr. Fábri György és munkatársai által előkészített reprezentatív felmérés. Kérjük és biztatjuk minden megszólított lelkészünket és hittestvérünket, segítsenek abban, hogy a kutatók, szakemberek eredményesen végezhessek munkájukat.

Egyet azonban e hiánypótló munka közben sem feledhetünk! Ha fontos is, hogy egy szakszerű felmérés tükrébe nézve hitelesebb képet lássunk egyházunk állapotáról, a *döntő felmérést, átvilágítást* mégis csak az az Úr végzi el, aki egyszer *megméri és könnyűnek találja, máskor meg, mivel langyos, kiköpi szájából* népét, de azt is kész mondani: *jól van, jó és hű szolgám...* Bárcsak irgalmat lehetnénk előtte!

Ittész János
elnök-püspök

Babits Mihály (1883–1941)

ŐSZ ÉS TAVASZ KÖZÖTT

(részletek)

Elzengett az őszi boros ének.
Mégfülledt már hűse a pincének.
Szél s víz csap a csupasz szöllőtőre.
Ludbörzik az agyagos domb bőre,
elomlik és puha sárrá rothad,
mint mezíten teste egy halottnak.

Este van már, sietnek az esték
álnokul mint a tolvaj öregség,
mely lábhegyen közeledik, halkan,
míg egyszer csak ugrik egyet, s itt van!
Nem tudjuk már magunkat megcsalni:
óh jaj, meg kell halni, meg kell halni!

Leesett a hó a silány földre,
talán csak hogy csúfságát befördje.
Most oly fehér mint szobánkban este
fekhelyünk, ha készen vár megvetve,
puha dunnánk, makulátlan párnánk:
s mintha a saját ágyunkon járnánk...
:
:

Már az év, mint homokóra, fordul:
elfogy az ó, most kezd fogyni az új,
s mint únt homokját a homokóra,
hagyja gondját az ó év az újra.
Mennyi munka maradt végezetlen!
S a gyönyörök fája megszedetlen...

Türelmetlen ver a szívünk strázsát,
mint az ór ha tudja már váltását.
Idegesen nyitunk száz fiókot.
Bucsuizzel izgatnak a csókok.
Öreg öröm, nem tud vigasztalni:
óh jaj, meg kell halni, meg kell halni!
:
:

(1936)

Annyi az egész, hogy meghalunk és eltemetnek? Nem, mert mi hitünkben bizonyosak vagyunk afelől, hogy életre jutunk, ahogyan Krisztus is feltámadott a halálból, és él. Mert vele együtt is haltunk meg. Vele együtt az ő halálába plántáltattunk. Krisztus az ő halálával megfojtotta a mi halálunkat és bűnünket. Ezért a feltámadásban és az életben is vele leszünk. Sem bűn, sem halál nem árthat tehát többé, mint ahogy neki sem. Nyomorult testünk bátortalanságára ez a mi vigasztalásunk.

Dr. Luther Márton

Weltler Rezső (ny. ev. lelkész, Györszentiván)

„Szent igédnek fáklyafénye...”

Gondolatok a vasárnapok ünnepi igéi alapján

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN UTOLSÓ ELŐTTI ELŐZŐ (ÍTÉLET) VASÁRNAP HETE

„Mert mindnyájunknak leplezetlenül kell odaállnunk a Krisztus ítélőszéke elé, hogy mindenki megkapja, amit megérdemel, aszerint, amit e testben cselekedett: akár jót, akár gonoszt.”

(2Kor 5,10)

Leplezetlenül... Talán olvasóinknak is volt már olyan álma, hogy mások előtt eszmél rá meztelen voltára. Kínos érzés ez, és megkönnyebbülés felébredni.

De még sokkal szorongatóbb, fenyegetőbb ennél a lelki lepleződéstől való félelem. A tévben jelenleg is megy egy amerikai krimisorozat, a címe: „Hazudj, ha tudsz!” Főszereplője az ún. nonverbális kommunikáció tudósa. Taglejtésekből, mimikából következtet minden poligráfnál pontosabban a gyanúsítottak érzéseire, gondolataira. Valljuk be őszintén; nem lenne kellemes ilyen emberrel találkozni! Hiszen ki az közülünk, akinek nincs semmi leplezni, rejtgetnivalója? Melyikünk az, akinek életében nincs egyetlenegy sötét folt, vagy legalábbis kínos élmény? Valami olyan, amiről úgy tudjuk, hogy senki más nem tud, s amit, ha lehetséges, szeretnék magunkkal vinni a sírba?

S most igénk azt állítja, hogy még ha ez sikerülne is, az sem használ semmit, mert halálunk után az elé a Valaki elé kell állnunk, akit a Szentírás a „szívek és vesék vizsgálójának” nevez. Akiről a zsoltairos azt mondja: „... magad elé állítod bűneinket, titkolt vétkeinket orcád világossága elé.” (Zsolt 90,8) Neki hazudj, ha tudsz! Lutherrel együtt énekeljük: „Ha te mindazt számba veszed, Amit vétettünk ellened, Ki állhat meg előtted?” (ÉÉ 402,1) Ebben a sakk-matt helyzetben nyilvánvalóan csakis Isten irgalmába, az evangéliumba kapaszkodhatunk.

Saját szavaim helyett hadd idézzem egykori professzorom, Pröhle Károly szavait, aki Lukács evangéliumáról írt kommentárja előszavában szüleiről emlékezve ezt írja: „Munkában eltelt hosszú életük utolsó órájában a nagy számadás félelmét az a nagy örömhír oszlatta el, amelyet Lukács fáradhatatlanul hirdet: Jézus együtt van a bűnösökkel, hogy bűnbocsánatot és életet adjon nekik.”

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN UTOLSÓ ELŐTTI (REMÉNYSÉG) VASÁRNAP HETE

„Teljes bizonyossággal reménykedjétek abban a kegyelemben, amelyet Jézus Krisztus megjelenésekor kaptok.” (1Pt 1,13)

Teljes bizonyossággal – hangulatilag pontosan az ellentéte ez a kifejezés az előző ige „leplezetlenül”-jének. De amaz félelmetes, ez viszont felszabadító. Az ellentét nem csak érzelmi jellegű. Jogos-e egyáltalán az a meggyőződés, hogy ama végső napon biztosan kegyelmet kapok? Nem áll-e ellentétben az előző ígérel?

A teológiában üdvbizonyosságnak vagy hitbizonyosságnak hívják ezt a fogalmat, ill. problémát. A XX. sz. első felében a tübingeni Karl Heim professzor volt az, aki egész tanításának középpontjába az üdvbizonyosságot állította. Mély meggyőződéssel hirdette a csodák realitását és az imádság gyógyító erejét is. Tette azt annak ellenére – vagy talán éppen azért? –, mert világszínvonalú természettudományos képzettséggel is rendelkezett. A természettudomány eredményeit nemcsak elfogadta, hanem be is építette teológiájába. Konkrétan az üdvbizonyosság szerinte annak elfogadásából következik, hogy Isten az egyetlen igazi abszolútum. Azt tanította, hogy aki eljut erre a belátásra, az a Hegyi beszéd végén olvasható példabeszédek emberhez hasonlít, aki házáat sziklára építette. Egyik könyvében pl. ezt írja: „A lényegi döntésre a természettudományban nincs befolyása, az a személyes élettem belsejében történik, ugyanakkor nincs a hatalmamban. Csak maga az élő Isten tudja levenni a kötést a szememről úgy, hogy személyesen találkozok velem, és azt a bizonyosságot adja nekem, hogy életemet az ő kezéből kaptam, s azt rám bízta, mint talantumot, amellyel sáfárkodnom kell, s amelyről számot kell adnom... Ha megtörténik ez a csoda, amely a vakon születettet látóvá teszi, felismerem, hogy a természettudományos világkép alapelvei sorra relatívnak bizonyultak, tehát homokra épültek. De ez csak a negatív előkészítése annak a pozitív felismerésnek, hogy a teremtő Isten az egyedül abszolút. Ha a teremtmény visszatér a Teremtővel való közösségbe, megtalálja saját abszolút középpontját és örök nyugópontját.”

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN UTOLSÓ (ÖRÖK ÉLET) VASÁRNAP HETE

„Mert a bűn zsoldja a halál, az Isten kegyelmi ajándéka pedig az örök élet Krisztus Jézusban, a mi Urunkban.” (Rm 6,23)

Az egyházi esztendő utolsó, hagyományos nevén az örök élet vasárnapjának üzenetét felülmúlhatatlan tömörséggel sommázza a heti páli ige. Ismerjük, szeretjük is – főként a mondat második felét –, hiszen ki nem szeretne ajándékot kapni, és ki ne szeretne örökké élni? A mondat első feléről, bűnről és főként halálról viszont sokkal kevésbé szívesen hallunk. Hát még ha meg is értjük a kettő összefüggését! Nem kevesebbet állít ebben a fél mondatban Pál, mint hogy bűn és halál között ok-okozati összefüggés van. Sok írásmagyarázó másképp látja ezt, mondván, hogy Pál itt nem a fizikai, hanem az örök halálról, azaz a kárhozzatról beszél. Bibliánk viszont textusunkkal kapcsolatban egyértelműen visszautal a teremtéstörténetre, a bűnesetre: „Nem ehettek abból, ne is érintsék, mert meghaltok.” (1Móz 3,3)

Tudom, nehéz elfogadni ezt nemcsak értelmileg, hanem érzelmi- leg is. Mégis újra és újra megtörténik, hogy emberek rádöbbennek erre az igazságra. Jól emlékszem egy testvérünkre, aki egyházi emberként zavaros és méltatlan ügyekbe keveredett. Később mélyen megbánta ezt, próbálta jóvátenni, s eközben döntötte ágyának a gyilkos kór. Ő mondta nem sokkal halála előtt: a bűn zsoldja a halál – és én nagyon jó zsoldos voltam. Hát igen – Villon akár azt is írhatta volna Haláltánc balladájában: zsoldosok vagyunk mindahányan...

Szerencsére azonban Isten azt is megadja, hogy az ige második felének igazát is felismerjük. Eszembe jut egy nagyon érzékeny lelkiismeretű fiatalember, aki ezt mondta lelkészének: „Nekem nem az a problémám az örök élettel, mint a legtöbb embernek. Nem firtatom a 'hogy lesz az majd' -ot, elfogadom, hogy az Isten titka. De azt az embert, aki vagyok, sokszor még magam sem állhatom ki, s ezért, bármennyire is szeretnék, hogy jövök én ahhoz, hogy örökké éljek?” A válasz ez volt: „De hiszen akkor éppen az evangélium lényegét nem érted! Az örök életet senki sem érdemli meg, azt ajándékba kapjuk. S ha Isten kegyelemből elfogad téged olyannak, amilyen vagy, hogy jössz te ahhoz, hogy visszautasítsd az ajándékát?”

ADVENT I. VASÁRNAPJÁNAK HETE

„Egy hang kiált: Építsetek utat a pusztában az ÚRnak! Mert megjelenik az ÚR dicsősége, látni fogja minden ember egyaránt. – Az ÚR maga mondja ezt.” (Ézs 40,3,5)

Az útépítés még ma, a XXI. században is nehéz feladat. Igaz, hogy a modern gépeknek köszönhetően nincs már szükség hozzá rabszolgák ezreire, mint az ókorban, de a technika annál költségesebb.

A közelmúlt híres írásmagyarázója, G. Voigt viszont egyértelműen leszögezi, hogy igénkben egyáltalán nem emberi erőfeszítésről van szó! Második Ézsaiás a babiloni fogságban sýnlődő zsidósághoz szól, fő üzenete a szabadulás, a hazatérés ígérete. Az út, amiről szó van, maga a csoda: Babilonból (a mai Irakból) sok száz kilométeren, a sivatagon át vezet Jeruzsálembe. Az ember által épített utak többnyire még ma is messze elkerülik a sivatagot, s valószínűleg ilyen kerülő úton érkeztek a napkeleti bölcsék is. Ez a másik, nyílegyenes út nem embereknek, hanem az Úrnak épül, építői sem emberek, hanem mennyei lények, Isten utászai, azok, akikről a zoltár szól: „Áldjátok az URat, angyalait, ti hatalmas erejűek, akik teljesítitek parancsát, és hallgattok parancsszavára!” (Zsolt 103,20) S az út rendeltetése: az epifánia, az Úr dicsőségének megjelenése. Ezen az úton – amely sokkal különb a híres, zománczott téglával és oroslánokkal ékesített babiloni felvonulási útnál, teszi hozzá Voigt – vonul be az Úr, hogy hazavezesse népét.

Ugyanígy advent is lényege szerint nem erőfeszítés, aktivitás, hanem belső összeszedettség, örömteli várakozás Isten mai csodáira. De vigyázat! Balczó András figyelmeztetett rá nemrég: az egyház népéből jelenleg sokan szinte kizárólagosan, „mindent egy lapra téve” a közeljövő politikai eseményeitől várják a csodát. Nos: kétségtelen, hogy a babiloni fogságból való hazatérést az akkori perzsa király, Nagy Kúrosz politikai döntése tette lehetővé, s a zsidóság mindmáig Isten eszközeként gondol rá. Isten politikuskok által is tud cselekedni. De ebben a vonatkozásban se feledjük: „Nagyobb Isten a mi szívünknel” (1Jn 3,20).

„Újuljatok meg lelketekben és elmétekben!” (Ef 4,23)

A tisztább Bakonyért – egy sikeres projekt bemutatása.

2009. szeptember 22-én három, településünket meghatározó evangélikus épület – a templom, az esperesi hivatal és a gyülekezeti ház – megújulásáról adott hírt a sajtó. Így elmondhatjuk, a bakonycseryei evangélikusság 2009-ben szorgos munkával

ünnepelte temploma fennállásának 225. évfordulóját.

Az előzményekről:

A folyamatosan növekvő energiaárak miatt, az elmúlt tíz esztendőben – ahogy az anyagiak megengedték – folyamatosan felújítottuk a lelkesi hivatalt. Így cseréltük le az elavult nyílászárókat, szigeteltük a fűdét, majd e munkák végeztével 2008-ban külső szigetelést és vakolatot kapott az épület.

A 2006-ban elvégzett belső felújítások alkalmával a hidegburkolatok alatt alacsony hőmérsékletű padlófűtési rendszert szereltünk fel. Így a hetvenes években remekül megépített, ám a kor technológiáját magán viselő ingatlan teljesen korszerűvé vált. Sőt az így felújított épület lehetővé tette, hogy gyülekezetünk a jövőben még tovább folytathassa a ránk bízott javakkal való takarékoskodást.

Am műemlék templomunkban ez idő alatt lassan tarthatatlanná vált a téli alkalmak méltó megünneplése. Ott ugyanis egy huszonöt éves olajos hőlégfűvő szolgáltatotta a „meleget”, mely mára már rendkívül elavulttá és veszélyessé vált. Az imaházat nagyon sok hő- és energiavesztés árán gázkonvektoros fűtés próbálta felmelegíteni. A helyzetet tovább nehezítette, hogy az épület nyílászárói nagyon szellősek voltak.

A munka folyamata

A megújulás kezdő lépéseit az ügy iránt elkötelezett munkatársak felkutatásával kezdtük. Ami azért sem volt nehéz, mert néhányukkal már régóta álmództunk épületeink korszerűsítéséről. A tervezési munkát egy három főből álló csapat végezte el.

Az előkészületek már 2008 nyarának végétől elkezdődtek a három épület energiaszámláinak összegyűjtésével és kiértékelésével. A célok megfogalmazása után előzetes árajánlatokat kértünk.

A korábbi takarékoskodásnak köszönhetően elértük, hogy a gyülekezet egy csekély

megtakarításra tudott szert tenni. S így, e tartalékaink képezték alapját az alábbi beruházásnak.

Túl a kezdeti nehézségeken

Az Új Magyarország Fejlesztési Terv keretében megvalósuló Környezet Energia Operatív Program pályázatának egyik kiírása a levegő szennyezettségének csökkentését tűzte ki céljává. Mi magunk sem gondoltuk volna, hogy elavult és rossz berendezéseinknek egyszerűen még nagy hasznát vesszük. Mintha csak számunkra írták volna ki e pályázatot.

Az országos egyház minősített pályázati írói között a Pannon Quality munkatársa, Flamich Csaba

alapos munkát végzett. A rendelkezésére bocsátott információk és ötletek halmazából vasok (kb. 450 oldalas) munka született. Am az első pályázat mégsem sikerült. Tanulva annak hibáiból, 2009 januárjában újra benyújtottuk azt. E pályázati írással egy időben egy másik pályázatot is benyújtottunk egyházunk Országos Presbitériumához. Erre az önrész előteremtése érdekében volt szükség. Hosszú várakozás és sok-sok imádság után megszülettek a támogatói döntések, melynek nyomán a következő összegeket nyerhettük el különböző testületek döntéshozóitól:

- az Európai Uniótól és a magyar államtól 9 838 385 forintot.
 - A Magyarországi Evangélikus Egyháztól 6 676 668 forintot.
 - Élő kövek alapítványtól: 2 927 963 forintot.
 - Gyülekezeti önrész: 2 812 544 forintot.
- Az önkéntes társadalmi munkák értéke pedig mintegy hárommillió forintot tett ki.

A megvalósult álmok

Az imaházban a meglévő konvektorokat (7db FÉG 3.5 típusú parapet konvektor) központi fűtésre váltotta fel. Költségtakarékossági okokból az esperesi hivatalból le-

bontott gázkazánt helyeztük át oda. Így megszüntettünk hét környezetszennyezési pontforrást, és nőtt az épület komfortfokozata is. A kazánház kialakítása a később

megépülő ifjúsági ház tornacsarnokának alapfűtését is biztosítani fogja.

Az esperesi hivatal épületének fűtését korábban egy gázkazán és egy vegyes-tüzelésű kazán látta el. A leszerelt gázkazán helyére egy magas hatásfokú kombi kazán-készülék került felszerelésre, mely a használati melegvíz készítésére is alkalmas, így a villamos fűtőszállal üzemeltetett 120 l-es bojler is kiváltásra került. Leveszerelésre került továbbá az esperesi hivatal felső emeletén lévő 6db 30 éves acéllemez radiátor is.

A használati melegvízellátást és a fűtést 4 db Calpak gyártmányú 16VTN napkollektorral oldottuk meg. Így a hivatal működése költségtakarékossá és környezetkímélővé vált.

A templomba 2 db 30 KW energia előállítására alkalmas föld-víz típusú – geotermikus energiával működő – hőszivattyút építettek be. Így leveszerelésre került az elavult olajos hőlégfűvő.

A munkák kivitelezését a legjobb ajánlatot tevő Alternatív Energia Centrum Kft. végezte el.

Összegzés

A jelenleg is magas, illetve a jövőben valószínűsíthetően tovább emelkedő energiaárak és energiahány, valamint a környezetvédelem indokolta teszik, hogy az épületeinket korszerű, megújuló energiát felhasználó hőszivattyús rendszerrel fűtsük. Megvizsgáltuk az elmúlt nyolc év és a 2009. év január hónapjának szakma által elfogadott energiaköltségeit három energiahordozó alapján, és összehasonlítottuk a beépítésre kerülő hőszivattyús rendszer üzemeltetési költségeivel.

A vizsgálatok eredményeként megállapítható az általunk tervezett beruházás jogszerűsége. A hőszivattyús rendszer gazdaságos működtetése mellett szól továbbá az is, hogy a rendszer által a hétköznapokon megtermelt többletenergia a később rácsatolandó óvoda és tornacsarnok kiegészítő fűtéséül is szolgálhat. Az óvodai tornacsarnok tervezése során figyelembe vették a közönség régóta megoldatlan szükségletét is egy kellő méretű, korszerű gyülekezeti terem iránt. Így a hétköznapok során használt tornaszoba a hétvégeken a gyülekezet rendelkezésére állhat majd.

Istentől kértük el e feladatot, ő áldotta meg munkánkat. Ő áldja meg a felhasználást is!

Szarka István esperes

Gyermekoldal

Kedves Gyerekek!

Köszönjük októberi rejtvényünkre beküldött helyes megfejtéseiteket. A helyes válasz: SZÖVETSÉG KÖNYVE volt. Az Ószövetségben pedig elsősorban Mózes második, harmadik és ötödik könyvében olvashatunk erről.

A jutalompontok gyűjtése az októberi rejtvényünk után a következőképpen módosult:

Asbóth Dorina, Rábcakapi (40)
 Beledi hittanosok (40)
 Nagy Bálint, Hegyeshalom (40)
 Nagy Réka, Hegyeshalom (40)
 Tapolcai Márton, Sopronnémeti (40)
 Tapolcai Tamás, Sopronnémeti (40)
 Tóth Anikó, Lébény (40)
 Ajtony Emese, Győr (30)
 Balás Dóra Katalin, Budapest (30)
 Nagy Patrik, Mihályi (20)
 Bertha Anna, Sopron (10)

Ha nyitott szemmel járunk a természetben, napról napra rácsodálkozhatunk a teremtett világ ezernyi szépségére, az Istentől ránk áradó gazdagságra. Bár a csípős, komor, esős ős nem a legkedveltebb évszak, de tarkasága sokunkat ámulatba ejt. Egyetlen tehetséges festő sem lenne képes visszaadni az őszi erdő szín pompáját festővásznán. A november azonban már magával hozta az első fagyokat is, amelyek megfosztották gazdagságától a természetet. A barátságtalan, hideg idő és a korai sötétség már délután bekényszerít bennünket lakásunkba, hisz vágyunk a fényre, a melegre. Néhány hete még lassan peregtek le a levelek a fákról, aztán egyik napról a másikra a fagy lecsupaszította ágaikat. A természetben már minden az elmúlásról beszél.

Halottak napja környékén mi is többet gondoltunk elhunyt szeretteinkre, és gyakrabban gondolkodtunk el az emberi élet, így a saját életünk végességéről, mulandóságáról is. Az elmúlt hetekben felkerestük és virágokkal, koszorúkkal díszítettük halottaink sírját, a temető csendjében és félhomályában emlékeztünk meg róluk. Csak a mécsesek pislákoló lángja világított bele az esti sötétségbe. Meggyújtottuk és őriztük az emlékezés és a remény lángjait, amelyek kicsinyek ugyan, de van erejük bevilágítani a halál sötétségébe. Az örömmüzenetük az, hogy nem kell félnünk az elmúlástól, hisz a mi életünkbe és halálunkba is bevilágít a világ Világossága: Jézus Krisztus.

Az ószövetségi zsidó nép számára a legreménytelenebb helyzetekben a próféták jóvendőlése jelentett vigasztalást: „Mert egy gyermek születik nekünk, fiú adatik nekünk. Az uralom az ő vállán lesz” – hirdette Ézsaiás a szabadulást váró népnek (Ézsaiás próféta könyve 9,5). Számukra ez a mondat reménytelni jóvendőlés volt, nekünk viszont már a beteljesedett, megtestesült ígéret. Jézus eljött a világba, hogy magára vegye bűneinket és azok miatti büntetésünket. Halálával és feltámadásával az üdvösség és az örök élet reményességét adta

nekünk. Ő az örök, soha ki nem hunyó Világosság életünkben és halálunkban!

Az egyházi esztendő utolsó, az advent előtti vasárnap – az örök élet vasárnapja – ezt az ígéretet ajándékozza nekünk. Áldjuk a Mindenhatót végtelen szeretetért és kegyelméért, az örök élet reményességéért!

E havi rejtvényünk ezzel kapcsolatos.

1. feladat: Hogyan nevezi meg Ézsaiás próféta jóvendőlésében Jézust? Négy, kétszavas kifejezést kaptok, ha az alábbi táblázatban a szótagokat a bal felső sarokból indulva lóugrásban haladva összeolvassátok (három szótag kivételével).

CSO	E	ÁS	FE	A	MES	TA
KÉ	TEN	LÓ	CSOS	TOS	JE	KES
RÓS	DÁ	RÖK	TYA	SÉG	NÁ	ME
Ö	VA	IS	LA	DEL	BÉ	SI

2. feladat: A megmaradt három szótagból állítsatok össze egy újabb megnevezést! Mit jelent ez a szó magyarul?

3. feladat: Gyűjtsetek még néhány, Jézusra vonatkozó kifejezést a Bibliából!

Megfejtésként a rejtvényből összeolvasott és az általa-tok keresett megnevezéseket küldjétek be!

A helyes megfejtést beküldők pontokat gyűjtenek, és félévente kapnak komolyabb és értékesebb jutalmat júniusban, illetve decemberben. Erre egyrészt azért van szükség, mert egyre többen külditek be megfejtéseiteket, és ezáltal a kitartást és a rendszeres részvételt is honorálni tudjuk. Másrészt, mivel gyülekezeti hittanoscsoport is küld be megfejtéseket, őket nem egyénileg, hanem csoportosan szeretnénk megjutalmazni. A jutalom értéke a fél év alatt gyűjtött pontok számától függ.

Beküldési határidő: 2009. november 30.

**Cím: Dunántúli Harangszó Szerkesztősége
9001 Győr Pf.: 1639**

*Várjuk megfejtéseiteket, jó fejtörést kívánva!
Kata néni*

DUNÁNTÚLI HARANGSZÓ
Nyereményszelvény 2009. november

Név, életkor:.....

Lakcím:.....

A megfejtést külön lapra írjátok le!.....

Nagy Gábor (hatodéves teológus, Bakonycsérnye)

Mert tudjuk, hogy aki feltámasztotta az Úr Jézust, az Jézussal együtt minket is fel fog támasztani, és maga elé állít veletek együtt. (2kor 4,14)

November beköszöntével az elmúlás szomorú gondolata ül sokunk szívére. Véget érnek a munkák a földeken, a természet is már a télre készül, egyre rövidülnek a nappalok, és az egyházi év is lassan befejeződik. Ezt az érzést csak tovább erősíti a hónap első ünnepe, halottak napja, mikor a gyertyafényes temetői csendben megállunk elhunyt szeretteink sírjánál, s magunk is meggyújtjuk az emlékezés piciny lángjait. Ilyenkor előrement hozzátartozóinkról fennmaradt emlékeink törnek elő, édesanyánk bátorító mosolya, nagyapánk munkától kerges keze, régi vakációk, katonatörténetek: mindez kézzel foghatatlan, de mégis felbecsülhetetlen értékű családi örökség.

Ha máskor nem is, de ilyenkor meg-rázóan átéljük az emberi végesség érzését. Aki születésemtől fogva kísért utamon, akivel még tavaly ilyenkor együtt jöttünk a temetőbe, akivel pár hete még együtt dolgoztunk a szőlőben, az ma már csak emlék, egy gondolat, egy név a sírkövön. Ennyi lenne egy ember élete? – kérdezzük kételkedve, vádlón, gyakran csalódottan.

Keresztyéneként hiszünk Jézus Krisztusban, hiszünk szavának, hiszünk csodáiban, hiszünk halálában és feltámasztásában. Olvassuk az igét, imádkozunk, és naponta igyekszünk az ő akaratára szerint, a Szentlélek vezetése alatt élni. Mégis a leghűségesebb, legszelí-

debb ember is össze tud törni, lelkében képes fellázadni Ura ellen a halállal való találkozás idején. Tiltakozunk, birokra kelünk és küzdünk a mennyei végzés ellen, mely ekkora veszteséggel jár, és ennyi fájdalmat okoz számunkra.

Szomorúság, düh és a tehetetlenség érzése tombolnak ilyenkor körülöttünk, s körbezárnak, mint a viharos tenger a hánykódó kicsiny hajót. A háborgó hullámok közepette a sötét horizonton azonban feltűnik egy kicsiny fényes pont. Egy „fehér ruhás idegen” jön felénk! Ahogy egyre közeledik, úgy rajzolódik ki vonásai, és ismerjük fel az idegenben Megváltónkat. Azt a Megváltót, aki emberré lett, eljött közénk, saját maga is megtapasztalta a szenvedést és a földi élet végességét. Kereszt-halála azonban mégsem egy újabb önje-lölt messiás csúfos vége lett, hanem az üdvtörténet igazi fordulópontja: bűneink eltörlésének és új életünk kiindulá-sának helye. Halálával megszerezte számunkra a szabadulást, feltámasztá-sal pedig legyőzte az életünk végessé-gének szorongató érzését. Ez a Krisztus jön felénk, száll be hajónkba, és csen-desíti le bennünk és körülöttünk a ször-nyű háborgást. Erőt ad erőtlenségünk idején, mellettünk marad, mikor min-denki elhagy, megérti fájdalmunkat és könnyeinket.

S bár ésszel még mindig nem értjük, miben is reménykedünk pontosan, még

mindig nem tudjuk észérvekkel megmagyarázni, mitől nyugszunk meg, mitől találunk békességre, de mégis mindezt megkapjuk öbenne. Luther erről így ír: „Tagadhatatlan, hogy csüg-gesztő látvány egy emberi holttest. De mi többet tudunk, mint amit a szemünk lát és eszünk megért. Mi tudjuk azt, amire csak a hit taníthat meg. Mert lám, az ige azt mondja, hogy Krisztus nem maradt a sírban, hanem feltámaszt halot-taiból. És pedig nem magáért, hanem érettünk. Feltámasztása tehát a miénk. Mi sem maradunk a sírban, hanem fel-támasztva vele együtt testileg is örök hűsvétot ünnepelünk.”

Megváltó Urunk ott van velünk, nem csak a vidám és fényes ünnepeken, de a szomorú vég, a gyászos emlékezés idején is. Mellettünk van, mikor a sí-roknál némán állunk, és megmutatja a továbbvezető utat. Mert öbenne van kiút, van reménység, és van örök élet!

Azért e testi életem,
Ha jön a sír éjjele,
Bátran s örömmel leteszem,
Semmit sem veszek vele;
Mert a Krisztus drága vére
Utat nyit egy dicsőbb létre;
A halálban biztatóm
Jézus, az én Megváltóm.

(Albinus J.Gy., 1624–1679 ford.: Sántha Károly)

Feladó: DUNÁNTÚLI HARANGSZÓ

Szerkesztősége

Győr

Pf.: 1639

9 0 0 1

NYOMTATVÁNY